

AHİLER
Kalkınma Ajansı
Geleceğe Yön Verir

ILISU KASABASI

Ramazan ÖZDEMİR

**TC AHİLER KALKINMA AJANSI
AKSARAY YATIRIM DESTEK OFİSİ**

ILISU KASABASI

GÜZELYURT, AKSARAY

1. GENEL TANITIM

Ilisu kasabasının kuruluş tarihi kesin olarak bilinmemektedir ancak kasaba içerisindeki Melendiz çayı üzerinde kurulan, kuru kayma üç gözlü taş köprü ve hemen yanında bulunan tarihi hamamın roma dönemi eseri olduğu düşünülmektedir. Bunun yanında kasabanın alt kısımlarının insan eli ile kazılmış mağaralarla inşa edilmesi, İhlara vadisinin devamı niteliğinde olması, kasabanın güney yamaçlarında Bizans kiliselerinin de mevcut olması kasabanın Romalılar döneminde kurulmuş olduğunu göstermektedir.

Kasabanın Musalı ve çavuşlu mevkiilerinde İslami ve Bizans devirlerine ait mezarlar, mescit, küçük kilise ev kalıntıları vardır. Bunlardan başka kasabanın batı tarafından başlayarak çat mevkiinin doğusuna kadar mağara, kilise mezar Zaire depoları mesken yerleri, yer altı tünelleri ve sığınaklar görülmektedir. Kasabanın batısında vadinin kuzey yamaçlarında kayabaşı denilen mevkide muhtelif milletlere ait paralar, mezarlarda gözyaşı şişeleri, vazolar ve harabelerde küplerin bulunduğu söylenmektedir. Kasabanın kuzey doğusunda meşelik orman arazisinin içinde bir taş lahit vardır. Bu lahitin Romalılar devrine ait olduğu tahmin edilmektedir. Kasaba Ilisu isminin burada bulunan Ilık su kaplıcalarından almaktadır.

Resim1: Ilisu'da tarihi kuru kayma üç gözlü taş köprü

2. COĞRAFİ YAPI

Ilisu Kasabası Aksaray'ın 35 kilometre doğusunda bulunan Güzelyurt İlçesine bağlıdır. İçerisinden geçen Melendiz Çayı kasabaya ayrı bir canlılık verir. Kasaba vadinin dik ve yüksek kayalardan teşekkül eden Kuzey ve Güney yamaçlarına kurulmuştur. Batısında Ihlara kasabası güneyinde Kitreli Kasabası, doğusunda Çardak ve Mahmutlu köyleri kuzey doğusunda Güzelyurt ilçesi kuzey Batısında Belisırma köyü ile komşudur. Kasabada iç Anadolulun karakteristik bozkır iklimi hüküm sürmektedir.

Resim2: Ilisu Kasabasının genel görünümü

3. DOĞAL SOĞUK HAVA DEPOSU POTANSİYELİ

Günümüzde yaygın olarak kullanılmaya başlayan soğuk hava depoları Ilisu Kasabasında da mevcut olup yeni doğal soğuk hava deposu yapılmaya hazır alanlar da bu kasabada bulunmaktadır. Doğal soğuk hava depolarının özelliklerini ve ürünlerin saklama koşullarına bu bölümde değinilecektir.

Soğuk hava deposu; herhangi bir ürünü, normal ortam koşullarına göre daha uzun vadeli olarak saklayabilmek amacıyla oluşturulmuş ve saklana ürünün özelliklerine göre iklimlendirilmiş kapalı depolama alanıdır. Doğal soğuk hava deposu ise Kapadokya bölgesindeki yüzey şeklinden faydalanarak soğğun doğal yollarla, mekanik soğutma yapmaksızın sağlandığı depolarda yapılan muhafazadır. Bu sistemlerde doğrudan doğruya doğadaki soğuktan yararlanılarak elde edilen serinlik ile ürünlerin sıcaklığı düşürülmektedir. Doğal soğutmalı depolarda muhafaza; doğal ya da yapay havalandırma ile soğğun elde edildiği depolarda muhafaza olmak üzere iki farklı şekilde yapılabilmektedir.

Resim3: Ilısu Belediye'nce açılmış olan doğal soğuk hava deposu

Doğal havalandırmalı depolar, sıcak ve soğuk havanın farklı olan yoğunluklarından yararlanılarak oluşan hava hareketinden faydalanmaya, havalandırma bacaları yardımı ile doğadaki soğuk havanın depo içerisindeki soğuk hava ile yer değiştirmesi esasına dayanır. Bugün ilimizdeki Ilısu Kasabası ve Nevşehir yöresinde bulunan depolar bu tip depolara güzel örneklerdir. Aşağıdaki resimde Ilısu Kasabasında kullanılmakta olan doğal soğuk hava deposu ve buna ait havalandırma bacaları görülmektedir. Yapay havalandırmalı depolarda ise, depo içerisinde bulunan ürünün çıkardığı sıcaklık ile ısınan havanın, bir vantilatör sistemi ile zorunlu olarak ve doğal havalandırmadan daha hızlı bir şekilde doğadaki soğuk hava ile yer değiştirmesi esasına dayanır. Bu tür depolamanın, özellikle gece ve gündüz sıcaklık farklarının çok sınırlı olduğu yörelerde daha verimli oldukları saptanmıştır.

Bahçe bitkileri bünyelerinde fazla miktarda su içermekte ve hasattan sonra içinde buldukları koşullara göre değişen oranlarda bu suyu kaybetmektedirler. Su kaybı üründe nitelik ve nicelik kayıplarıyla sonuçlanmaktadır. Bu kayıpları önlemek amacı ile bahçe bitkisi ürünleri düşük sıcaklığın yanı sıra yüksek nem koşullarında muhafaza edilmektedir. Bahçe bitkisi ürünlerinin muhafazasında uygulanan optimum koşullara ilişkin değerler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Çabuk bozulabilen ürünler olan bahçe bitkilerinin hasattan sonra tüketiciye ulaşana kadar nitelik ve niceliğinin korunması amacı ile kullanılan en yaygın teknik soğukta muhafazadır ve bu konuda en önemli görevi soğuk hava depoları üstlenmiştir.

ÜRÜN	SICAKLIK (°C)	ORANSAL NEM (%)	YAKLAŞIK MUHAFAZA SÜRESİ
Elma	(-1)-(-4)	90-95	1-12 ay
Kayısı	(-0.5)-(0)	90-95	1-3 hafta
Avokado	(4.4)-(-13)	85-90	2-8 hafta
Muz (Yeşil)	13-14	90-95	1-3 hafta
Vişne	0	90-95	3-7 gün
Kiraz	(-1)-(-0.5)	90-95	2-3 hafta
Hindistan Cevizi	0-1.5	80-85	1-2 ay
Hurma	0	75	6-12 ay
İncir (Taze)	(-0.5)-0	85-90	7-10 gün
Altıntop	10-15.5	85-90	6-8 hafta
Üzüm	(-1)-(-0.5)	90-95	1-6 ay
Kivi	(-0.5)-0	90-95	3-5 ay
Limon	13-15.5	85-90	1-6 ay
Laym	9-10	85-90	6-8 hafta
Mango	13	85-90	2-3 hafta
Nektarin	(-0.5)-0	90-95	2-4 hafta
Zeytin (Taze)	5-10	85-90	4-6 hafta
Portakal	0-9	85-90	3-12 hafta
Papaya	7	85-90	1-3 hafta
Şeftali	(-0.5)-0	90-95	2-4 hafta
Armut	(-1.5)-(-0.5)	90-95	2-7 ay
Trabzon Hurması	-1	90	3-4 ay
Ananas	7-13	85-90	2-4 hafta
Erik	(-0.5)-0	90-95	2-5 hafta
Nar	5	90-95	2-3 ay
Ayva	(-0.5)-0	90	2-3 ay
Mandarin	4	90-95	2-4 hafta
Üzümsü Meyveler			
Böğürtlen	(-0.5)-0	90-95	2-3 gün
Yaban mersini	(-0.5)-0	90-95	2 hafta
Frenk üzümü	(-0.5)-0	90-95	1-4 hafta
Bektaşî üzümü	(-0.5)-0	90-95	3-4 hafta
Ahududu	(-0.5)-0	90-95	2-3 gün
Çilek	0	90-95	5-7 gün

Tablo 1: Bahçe ürünlerinin depolama koşulları ve süreleri

Resim4: Ilısu Belediye'nce açılmış olan doğal soğuk hava deposu

ÜRÜN	SICAKLIK (°C)	ORANSAL NEM (%)	YAKLAŞIK MUHAFAZA SÜRESİ
Enginar	(-0.5)-0	90-95	2-3 hafta-4-5 ay
Kuşkonmaz	0-2	95-100	2-3 hafta
Fasulye	3-5	95	1-2 hafta
Pancar	0	98-100	4-6 ay
Brokoli	0	95-100	10-14 gün
Bürüksel Lahanası	0	95-100	3-5 hafta
Lahana	0	98-100	3-6 hafta-5-6 ay
Çin Lahanası	0	95-100	2-3 ay
Havuç	0	90-95	5-6 ay
Karnabahar	0	95-98	3-4 hafta
Kereviz	0	98-100	2-3 ay
Çikori	0	95-100	2-4 hafta
Tatlı mısır	0	95-98	5-8 gün
Hıyar	10-13	95	10-14 gün
Patlıcan	8-12	90-95	1 hafta
Sarmısak	0	65-70	6-7 ay
Bayır turbu	(-1.0)-0	98-100	10-12 ay
Pırasa	0	95-100	2-3 ay
Marul	0	98-100	2-3 hafta
Kavun	0-5	90-95	2-3 hafta
Karpuz	10-15	90	2-3 hafta
Mantar	0	95	3-4 gün
Bamya	7-10	90-95	7-10 gün
Yeşil Soğan	0	95-100	3-4 hafta
Kuru Soğan	0	65-70	1-8 ay
Maydanoz	0	95-100	2-2.5 ay
Bezelye	0-5	95-98	1-2 hafta
Biber	7-13	90-95	2-3 hafta
Patates	4	90-95	5-10 ay
Kabak	10-13	50-70	5-3 ay
Ispanak	0	95-100	10-14 gün
Sakız Kabacı	5-10	95	1-2 hafta
Bal Kabacı (kış)	10	50-70	6 ay
Tatlı Patates	13-16	85-90	4-7 ay
Domates (Yeşil-olgun)	13-21	90-95	1-3 hafta
Domates (Sert-olgun)	8-10	90-95	4-7 gün
Şalgam	0	95	4-5 ay

Tablo 2: sebze ürünlerinin depolama koşulları ve süreleri

Sebze ve meyvelerin depolanma koşulları ve süreleri incelendiğinde doğal soğuk hava depolarına muhafaza edilmeye en uygun ürünlerin limon, greyfurt, portakal, muz, ananas, patates, soğan, elma, armut, kabaktır. Muhafaza için ihtiyaç duyulan nem oranı da 85-95% Aralığındadır.

Ilisu'da bulunan toplamda 1500 ton depolama kapasitesine sahip bu depolar bugün aktif olarak kullanılmaktadır. Bunun yanında burada yeni soğuk hava deposu açılabilmesi için yeterli alan bulunmakta, bu depoların oluşturulacağı kayanın sertliği de bu depoların açılması için uygundur.

Resim5: doğal soğuk hava deposu açılabilir muhtemel bölgeler

Niğde'de yetiştirilen Elmaların, Nevşehir'de yetiştirilen Patetes ve soğanların muhafaza edilmesinde ve de Akdeniz Bölgesinde yetiştirilen limon, portakal ve diğer turunçgillerin depolanmasında kullanılabilecek olan bu muhtemel soğuk hava depoları ekonomiye kazandırılıp değerlendirilebilir. Konum itibariyle Aksaray, Nevşehir ve Niğde'ye oldukça yakın olan Ilisu Kasabası Aksaray'a 40km, Nevşehir'e 75km ve Niğde'ye ise sadece 50km mesafededir.

TERMAL TURİZM POTANSİYELİ

Ilisu kasabasının adı bölgedeki ılık suyun varlığından gelmektedir. Bölgede sıcak su potansiyeli mevcut olmasına rağmen bu kaynaklar yeterince kullanılmamaktadır. Ilisu'nun yeterince tanıtımı yapılamamasından dolayı bu sıcak su kaynaklarından ancak kasaba halkı ve yakın çevredeki insanlar faydalanabilmekte. Kasaba merkezinde daha önce yapılmış olan bir kaplıca tesisi bulunmaktadır. Mevcut durumda artezyen olarak çıkabilen bu şifalı su için yeni termal tesisler bölgeye kazandırılabilir. Bu anlamda yeterince

faýdalanılmayan bu termal su kaynađı deđerlendirilmiř olabilir hem de Ilısu kasabası bir çekim merkezi haline gelebilir.

Resim7: artezyen olarak sıcak sıcak su kaynağı

Son dönemlerde termal tesis yatırımı yapmak için bölgeye gelen yatırımcılar henüz fizibilite çalışmalarını devam ettirmekte olup, bu potansiyelin en iyi şekilde değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Ihlara Vadisinin devamı niteliğinde olan Ilısu Kasabası hem turizm potansiyeli hem de termal kaynakları açısından yatırım için bakir bir yerdir.

